

Національна академія наук України
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ХАРЧОВОЇ БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ГЕНОМІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ДУ «ІХБГ НАН України»
академік НАН України

Ярослав БЛЮМ
наказ № 22 від 29 травня 2024 р.

ПОЛОЖЕННЯ

про навчально-педагогічну практику
здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії
Державної установи «Інститут харчової біотехнології та геноміки
Національної академії наук України»

«СХВАЛЕНО»

Вченою радою
ДУ «ІХБГ НАН України»
протокол № 15
від «26» жовтня 2021 р.

«СХВАЛЕНО»

Вченою радою
ДУ «ІХБГ НАН України»
протокол № 7
від «29» травня 2024 р.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

«Положення про навчально-педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії Державної установи «Інститут харчової біотехнології та геноміки Національної академії наук України»» є основним нормативним документом, що регламентує організацію та проведення навчально-педагогічної практики (НПП) здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Державній установі «Інститут харчової біотехнології та геноміки Національної академії наук України» (ДУ «ІХБГ НАН України»).

Навчально-педагогічна практика є обов'язковим компонентом освітньо-наукової програми, здійснюється на заключному етапі підготовки здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії до педагогічної професійної діяльності і проводиться після завершення теоретичного навчання.

Організація НПП та її проведення здійснюється відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», Наказу Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93 «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (зі змінами).

НПП – етап опанування освітньо-наукової програми ДУ «ІХБГ НАН України», який поєднує теоретичні знання, результати власного наукового дослідження та практичну діяльність щодо впровадження здобутих знань та наукових здобутків у освітній процес. НПП пов'язана з потенціальною можливістю подальшої викладацької діяльності осіб, які закінчують навчання в аспірантурі, планують свою майбутню педагогічну діяльність у наукових установах/закладах вищої освіти (ЗВО). необхідністю підготовки власних науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації для ДУ «ІХБГ НАН України».

НПП передбачає набуття відповідних компетенцій для здійснення освітнього процесу в ЗВО/наукових установах, що охоплює науково-методичну роботу з навчальної дисципліни, набуття умінь і навичок практичної викладацької діяльності, викладання навчальних дисциплін, організації навчальної діяльності студентів.

Здобувачам вищої освіти, які мають кваліфікацію викладач, термін проходження НПП скорочується вдвоє. Здобувачі вищої освіти, які на момент проходження навчально-педагогічної практики працюють на посадах науково-педагогічних працівників, можуть бути звільнені від практики на підставі подання довідки з місця роботи та заяви, узгодженої з науковим керівником.

НПП здійснюється на базі закладів вищої освіти у межах договорів про співпрацю. База проходження НПП обирається студентом і має співвідноситись із профілем його навчання.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою НПП є опанування здобувачами освіти відповідними компетентностями:

- оволодіння методологією педагогічної діяльності;
- трансформації теоретичних знань у площину практичної професійної діяльності;
- інтеграція результатів власної науково-дослідної діяльності в освітній процес;
- організація та здійснення навчання здобувачів інших рівнів освіти;
- розвиток і професійна підготовка здобувачів інших рівнів освіти до професійно-орієнтованої діяльності;
- розвиток потреби навчання впродовж життя.

Об'єктом навчально-педагогічної практики є взаємодія учасників освітнього процесу у закладах вищої освіти/наукових установах.

Предмет навчально-педагогічної практики - закономірності, прийоми, засоби, методи науково-педагогічної діяльності при викладанні окремих дисциплін професійно-орієнтованого чи професійного циклу навчального плану.

Основні завдання ОНП:

- формування у здобувачів освіти уявлення про педагогічну діяльність у ЗВО: зміст навчальної, навчально-методичної та науково-методичної роботи, форми організації навчального процесу;
- опанування основами науково-методичної і навчально-методичної роботи ЗВО, зокрема практичними навичками структуризації і трансформації наукових знань у навчальний матеріал; методів і прийомів проектування навчально-методичних матеріалів; навичок усної та письмової комунікації з учасниками освітнього процесу; сучасними освітніми технологіями;
- формування умінь визначення навчально-виховних цілей і завдань; вибору типу, виду занять; використання різних форм організації навчальної діяльності, контролю та оцінювання її ефективності;
- набуття досвіду використання засобів активізації навчальної діяльності, професійної риторики, оцінювання навчальної діяльності в закладах вищих освіти/наукових установах;

- формування компетенцій побудови ефективних форм комунікації у системі «студент-викладач» і системі «викладач-викладач»;
- вивчення форм організацій освітнього процесу і видів навчальних занять у закладах вищої освіти, набуття практичного досвіду впровадження набутих знань на практиці;
- набуття практичного досвіду комунікації з аудиторією при презентації результатів власного наукового дослідження.

Результатом НПП слугують сформовані компетенції викладача закладу вищої освіти, які необхідні для повноцінного забезпечення навчальної, методичної, виховної й дослідницької діяльності, зокрема:

СК05. Здатність виявляти, формулювати та вирішувати проблеми дослідницького характеру в галузі біології, оцінювати та забезпечувати якість досліджень, які проводять.

СК07. Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

СК08. Здатність сформувати системний науковий світогляд та загальнокультурний кругозір.

Плановані результати НВП відповідають планованим результатам освітньо-наукової програми:

РН05. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з біології та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН06. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН08. Глибоко розуміти загальні принципи та методи біологічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері біології та у викладацькій практиці.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Навчально-педагогічна практика здобувачів вищої освіти ДУ «ІХБГ НАН України» проводиться на базі закладів вищої освіти/наукових установ у межах

договорів про співпрацю. НПП проводиться відповідно до навчального плану ОНП, календарного графіку навчального процесу. Здобувачі мають право обирати базу практики із запропонованих ЗВО.

В окремих випадках, за письмовою заявою аспіранта, НПП може проходити на базі іншого закладу вищої освіти, що здійснює освітню діяльність за напрямом підготовки співзвучним із науковим дослідженням здобувача. Для цього, не пізніше 2 місяців до початку НПП необхідно надати лист за підписом керівника організації про згоду прийняти для проходження практики аспіранта в встановлені навчальним планом терміни.

Керівниками НПП призначаються викладачі ДУ «ІХБГ НАН України» та ЗВО, на базі якого здобувач проходить практику.

З метою кращої підготовки до НПП здобувач повинен завчасно ознайомитися з програмою і змістом майбутніх робіт, вивчити необхідну літературу та отримати рекомендації з боку керівників НПП.

На початку проходження НПП здобувач разом з керівниками формують Індивідуальний план проходження практики (*додаток А*), проходить інструктажі щодо порядку проходження практики, правила ведення відповідної документації, зокрема щоденника практики, дотримання правил внутрішнього розпорядку ЗВО. Здобувач у щоденнику практики у хронологічному порядку фіксує заходи про виконання Індивідуального плану практики. Фактичне виконання робіт завіряється керівниками практики.

Подальший хід практики визначається програмою і Індивідуальним планом проходження практики. Після завершення практики здобувач готує пакет необхідних документів: звіт у вигляді аналітичної записки та додає Індивідуальний план проходження практики, щоденник практики з відгуками керівників практики, методичні розробки проведених занять. Формою атестації НПП є залік.

3. ТЕРМІНИ ПРОВЕДЕННЯ І ЗМІСТ ПРАКТИКИ

НПП здобувачів вищої освіти ДУ «ІХБГ НАН України» проводиться на другому році навчання. Загальний обсяг НПП складає 4 кредити ЄКТС (120 годин, з них 40 годин аудиторного навантаження та 80 – самостійна робота).

Термін проходження педагогічної практики становить 8 тижнів.

НПП передбачає виконання наступних видів діяльності:

- науково-методична робота (ознайомлення з нормативними документами, що визначають вимоги до підготовки й організації освітнього процесу у ЗВО, навчальними планами підготовки фахівців та робочими програмами дисциплін, методичним та технічним

забезпеченням викладання дисциплін на відповідній кафедрі, вивчення методичних матеріалів щодо здійснення контролю якості знань студентів тощо);

- відвідування лекцій, семінарських і практичних занять, що проводяться провідними викладачами ЗВО;
- самостійна навчально-методична робота під контролем наукового керівника (підготовка до лекційних, семінарських (практичних) і лабораторних занять, що передбачає: розробку плану, написання конспекту лекції та підготовку презентацій; розробку методичних вказівок та планів семінарських (практичних) і лабораторних занять за окремими темами; складання тестових завдань для контролю знань студентів та завдань для самостійної роботи студентів тощо).
- навчальна аудиторна робота під контролем керівника (проведення лекцій, семінарських (практичних) та лабораторних занять зі студентами з дисциплін співзвучної із власним дослідженням);
- навчальна позааудиторна робота (проведення разом з керівником консультацій з виконання курсових робіт та індивідуальних консультацій з навчальних дисциплін, перевірка домашніх і контрольних завдань студентів, участь в підготовці і проведенні наукових студентських конференцій, виховна робота серед студентів тощо)

Конкретні завдання, їх трудомісткість і терміни реалізації визначаються керівником практики здобувача від ЗВО та відображаються в його індивідуальному навчальному плані.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЛАН ПРОХОДЖЕННЯ НПП ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

№ з/п	Зміст роботи	Тиждень			
		1	2	3	4-8
1	Знайомство здобувача зі ЗВО – базою практики, правилами внутрішнього розпорядку, проходження інструктажів, у тому числі інструктажу із техніки безпеки.	+			
2	Установча зустріч здобувача із керівником НПП від ЗВО та роз'яснення завдань НПП: загальні настанови, обговорення та затвердження тем навчальних занять і навчально-методичних розробок, які будуть проводити аспіранти за індивідуальним планом НПП	+			

3	Вивчення організації планування та обліку навчальної, наукової та методичної роботи на кафедрі ЗВО, нормативними документами освітнього процесу; знайомство з інноваційними освітніми технологіями і їхнім впровадження в навчальний процес.	+			
4	Відвідування занять провідних викладачів фахових дисциплін, майстер-класів експертів і фахівців у галузі наукового дослідження здобувача.	+	+	+	
5	Розробка/модернізація/ диджиталізація навчально-методичного забезпечення (робочої програми, завдань для практичних занять, кейсів, тестів, тощо) співзвучного тематиці наукового дослідження здобувача: <ul style="list-style-type: none"> – консультування здобувача керівником практики щодо визначення тематики і виду навчально-методичної розробки; – пошук і первинна обробка матеріалів (підручників і навчальних посібників, монографій і наукових статей, спеціалізованих журналів, інтернет-ресурсів тощо); – пошук додаткового матеріалу і підготовка проєкту навчально- методичної розробки; – перевірка проєкту навчально-методичної розробки керівником практики; – підготовка навчально-методичної розробки та її оцінювання керівником практики. 	+	+	+	
6	Безпосередня педагогічна діяльність: самостійне проведення практичних, лабораторних або семінарських занять, курсового проєктування та ін.; апробація навчально-методичних розробок здобувача у навчальному процесі у формі проведення навчальних аудиторних занять зі студентам з використанням навчально-методичної розробки здобувача.				+
7	Керівництво науково-дослідною роботою студентів; проведення консультацій зі студентами, проведення практики, інших видів аудиторного та позааудиторного навчального навантаження, визначених у індивідуальному плані НПП) за профілем, який відповідає наряду дисертаційного дослідження здобувача.				+
8	Підведення підсумків НПП				+
9	Захист результатів НПП на засіданні відділу.				

4. ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧА

Здобувач вищої освіти під час проходження НПП має право на відвідування занять провідних викладачів ЗВО (за попереднім погодженням) з метою вивчення методики викладання та ознайомлення з передовим педагогічним досвідом.

Здобувач вищої освіти самостійно складає Індивідуальний план проходження НПП та узгоджує його з керівником практики від ЗВО, виконує всі види робіт, які передбачені програмою НПП та ретельно готується до кожного заняття.

Здобувач вищої освіти має дотримуватися правил внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти-бази практики та виконувати розпорядження адміністрації.

Здобувач вищої освіти, діяльність якого на НПП визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчальний план. За рішенням наукових керівників зі згоди завідувача кафедри, здобувачу вищої освіти може призначатися повторне проходження НПП практики.

5. ОBOB'ЯЗКИ КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

Керівник НПП має:

- здійснювати загальне керівництво НПП та забезпечувати її чітку організацію, планування і облік результатів;
- надавати здобувачу вищої освіти допомогу у розробці Індивідуального плану проходження НПП;
- здійснювати підбір навчальних дисципліни та навчальних груп в якості бази для проведення НПП;
- надавати здобувачу вищої освіти консультації з питань змісту і планування навчальних занять;
- відвідувати навчальні заняття та інші заходи, в яких бере участь здобувач вищої освіти в період проходження НПП;
- аналізувати та давати оцінку навчальним заняттям, які проводив здобувач вищої освіти;
- перевіряти документацію, аналізувати звіт та давати відгук про підсумки проходження навчально-педагогічної практики.

6. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ З НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Після завершення навчально-педагогічної практики здобувач вищої освіти звітує про її виконання.

Формою звітності за підсумками проходження НПП є представлений здобувачем вищої освіти у відділ не пізніше 7 днів після закінчення практики комплекту документів:

- 1) звіт про проходження НПП з відомостями про виконану здобувачем вищої освіти роботу, перелік проведених навчальних занять із зазначенням дати їх проведення, курсу, групи, тем занять (*додаток Б*);
- 2) індивідуальний план педагогічної практики (*додаток А*);
- 3) щоденник проходження педагогічної практики із відгуками керівників (*додаток В*);
- 4) аналіз проведення занять провідних викладачів кафедри, які відвідував здобувач вищої освіти;
- 5) методичні, дидактичні матеріали, наочні засоби навчання (презентації), матеріали, що ілюструють використання інформаційно-комунікаційних та інтерактивних технологій під час проведення занять здобувачем вищої освіти.

За підсумками проходження НПП здобувач вищої освіти звітує на засіданні відділу, дату і час проведення якого встановлює завідувач відділу. Процедура захисту звіту складається з доповіді здобувача вищої освіти про виконану роботу в період практики (у межах 7 хвилин), відповідей на питання по суті доповіді, аналізу звітної документації та відгуку керівника практики від ДУ «ІХБГ НАН України». Результат захисту педагогічної практики на засіданні відділу заноситься у відомість обліку успішності.

Якщо здобувач вищої освіти працює викладачем в закладі вищої освіти, його педагогічна діяльність може бути зарахована в якості НПП за умови надання довідки з місця роботи із зазначенням займаної посади та обсягу навчального навантаження.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НПП

Результати НПП здобувача вищої освіти оцінюються комплексно, з урахуванням всієї сукупності показників, що відображають його готовність та здатність до самостійного здійснення освітнього процесу, навчання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

Критеріями оцінювання є рівень набуття компетенцій з науково-методичної підготовки та здатності здійснювати просвітницьку та педагогічну діяльність:

Рівень науково-методичної підготовки визначається: рівнем фахових знань і методики викладання фахових дисциплін; знаннями нормативно-правових актів та службової документації, умінням працювати з науковими першоджерелами для вирішення завдань практики; умінням вибору змісту, форм і методів роботи зі студентами; умінням оформлювати методичні розробки занять і виховних заходів відповідно до дидактичних вимог; умінням здійснювати самоаналіз (власної педагогічної діяльності) та аналіз роботи колег.

Рівень сформованості системи професійно-педагогічних умінь і якість викладацько-педагогічної діяльності здобувача вищої освіти визначається: рівнем відповідності лекційних, практичних/семінарських/лабораторних занять сучасним дидактичним вимогам до них у закладах вищої освіти; володінням методикою організації та проведення різних видів діяльності зі студентами; умінням творчо інтерпретувати та ефективно використовувати інноваційні педагогічні технології.

НПП здобувача вищої освіти оцінюється за всіма видами діяльності відповідно до розробленої системи балів:

№ з/п	Вид роботи	Максимальна кількість балів
1	Рівень науково-методичної підготовки здобувача вищої освіти	20
2	Якість науково-методичної підготовки:	
	Рівень фахових знань і методики викладання фахової дисципліни.	10
	Доцільність вибору змісту, форм і методів роботи.	10
	Оформлення методичних розробок занять і виховних заходів відповідно до дидактичних вимог; умінням здійснювати самоаналіз.	10

3	Рівень сформованості системи професійно-педагогічних умінь і якість викладацько-педагогічної діяльності здобувача вищої освіти: Уміння доцільно добирати та правильно застосовувати активні методи навчання, інноваційні технології. Уміння доцільно добирати та правильно застосовувати засоби навчання. Уміння доцільно добирати та правильно застосовувати методи та форми контролю, здійснювати аргументацію оцінювання студентів. Керівництво науково-дослідною роботою студентів.	10 10 10 10
4	Повнота і якість оформлення звіту.	5
5	Доповідь і захист практики.	5
Усього		100

Здобувачі вищої освіти, робота яких визначена як незадовільна, зобов'язані пройти практику вдруге.

Національна академія наук України
 ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
 «ІНСТИТУТ ХАРЧОВОЇ БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ГЕНОМІКИ
 НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН

навчально-педагогічної практики

(_____ семестр 20__ - 20__ навчального року)

здобувача вищої освіти _____

(прізвище, ім'я, по-батькові аспіранта)

Спеціальність 091 Біологія Профіль навчання _____
 (назва)

(місце проходження практики)

Керівник практики від ЗВО _____
 (посада, вчене звання, прізвище, ініціали)

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Дата проведення роботи
1	Співбесіда з керівником практики від ЗВО та вибір видів робіт для НПП	2	
2	Ознайомлення з нормативними та методичними матеріалами з організації навчального процесу (навчальним планом, кваліфікаційною характеристикою випускника, метою освітньої програми, засобами діагностики та оцінювання знань студентів)	2	
3	Відвідування занять провідних викладачів кафедри	6	
4	Ознайомлення з матеріальною та методичною базою та з основною навчальною літературою курсу співзвучного із науковим дослідженням здобувача вищої освіти.	2	
5	Підготовка до проведення аудиторних занять (лекцій/практичних/семінарів/лабораторних) співзвучних із науковим дослідженням здобувача вищої освіти	8	
6	Проведення аудиторних занять (лекції, практичні роботи, семінари) співзвучних із науковим дослідженням здобувача вищої освіти	14	
7	Аналіз проведених занять	2	
8	Керівництво науковими студентськими дослідженнями	2	
9	Підготовка, оформлення звіту з проходження педагогічної практики та його захист	2	
Усього		40	

Здобувач вищої освіти _____

Керівник практики від ЗВО _____

Керівник практики від ДУ «ІХБГ НАН України» _____

Титульна сторінка

Національна академія наук України
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ХАРЧОВОЇ БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ГЕНОМІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

ЗВІТ

про проходження навчально-педагогічної практики
(20__ - 20__ навчальний рік)

_____ (прізвище, ім'я, по-батькові здобувача)

Спеціальність 091 Біологія Профіль навчання _____

(назва)

_____ (місце проходження практики)

Керівник практики від ДУ «ІХБГ НАН України» _____

Оцінка _____

(підпис, дата)

Київ 20__

Зразок оформлення

Основні результати та підсумки проходження практики
Період проходження практики: з _____ по _____ 20__ -20__ н. р.

За період проходження НПП було виконано наступні завдання:

1. Проведено співбесіду з керівником практики, здійснено вибір видів робіт для навчально-педагогічної практики та розроблено Індивідуальний план проходження практики.
2. Здійснено ознайомлення з нормативними та методичними матеріалами з організації навчального процесу.
3. Вивчено досвід викладання провідних викладачів кафедри _____ під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін.
4. Здійснено ознайомлення з матеріальною та методичною базою, яка забезпечує навчальну дисципліну ____ та з основною навчальною літературою по даному курсу.
5. Виконана підготовка до лекцій та практичних занять (опрацювання презентацій, завдань та формування тестів для поточного контролю з дисципліни _____).
6. Проведено аудиторні заняття:

Дата	Назва навчальної дисципліни	Тема занять	Форма занять	Академічна група
			лекція	
			лекція	
			семінар	
			практична робота	
			практична робота	
			лабораторна робота	

7. Проведено оцінювання якості різних видів робіт студентів (_____).
8. Керівництво науковими студентськими дослідженнями (_____).
9. Оформлено звіт за результатами проходження навчально-педагогічної практики.

Основні підсумки роботи: проведений курс навчання з дисципліни

_____ для студентів спеціальності _____.
Рекомендації: _____

Здобувач освіти _____ (прізвище, ініціали)
(підпис)

« ____ » _____ 202__ р.

Висновок та зауваження керівника практики від ЗВО:

(оцінка в балах та за національною шкалою)

Керівник практики від ДУ «ІХБГ НАН України» _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок:

Захищено _____
(в балах)

Загальна оцінка _____
(за національною шкалою) (за шкалою ЄКТС та в балах)

Завідувач відділу: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Секретар: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

